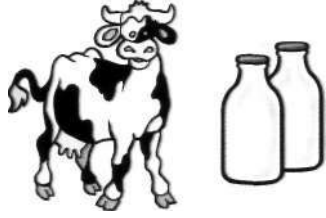

YERLİ MALI YURDUN MALI, HERKES ONDAN KULLAN(MA)MALI MI?

Necati YILDIZ/Maden Yüksek Mühendisi

Düşünün; bir bardak ayran içiyorsunuz yoğurttan yapılmış. Yoğurt da süttten, süt de inekten, köylü anamızın elleri ile sağılmış. Bir süreç, üretim süreci. Her evresinde kendi insanımızın emeği, kendi kaynağımız, toprağımız, otağımız, havamız, kendi suyumuz. Ancak, günümüzde paramparça olmuş bir süreç.

İlkokul günlerimi anımsıyorum. Öğretmen yanımda oturan arkadaşşıma sormuştu, ülkemizin geçim kaynaklarının ne olduğunu. "Tarım ve hayvancılık" diye cevap vermişti arkadaşım. 1960'lı yıllarda ilk öğretim sıralarında öğretmenimizin; "Fındık, fıstık, üzüm, tütün, elma, portakal, mandalina, limon gibi narenciye ürünleri ihraç eder, sanayi mamulleri ithal ederiz." diyen sözleri kulaklarımda hala çınlar.

Almanya, sanayi ülkesi, insanlarımızı giderdi oraya, zor derlerdi oralarda çalışmak. Almanlar bizim insanlarımızı kendilerinin yapmadıkları zor işleri yaptırıyorlarmış derlerdi. Düşünürdüm bizde olmayan sanayinin ne olduğunu. Doğduğum kentteki Karabük Demir Çelik Fabrikalarını hayal eder, gururuma yediremezdim bir sanayi ülkesi olmadığımızı. Şimdi acaba okullarda nasıl anlatıyorlar ülkemizi, merak ediyorum. Hayvancılık bitti, eti, sütü, peyniri ithal eder hale geldik. Tarım da öyle, buğdayı, elmayı hatta limonu bile ithal ediyoruz, sanayimiz de ortada.

Bir ara merak ettim, evimizdeki eşyalarımızdan hangileri ithal diye. Çocukların odasında oyuncaklar var hepsi Uzak Doğu malları. Yatak odasında bir resim çerçevesi, eşime evlilik yıl dönümümüzde almıştım, pahalı bir şey değil ama o da ithal. Beyaz eşyalarımız en azından emekçimizin alın teri ile yapılmış, saatim İsviçre malı, alırken 110 \$ ödemiştım. Arabam da Fransız malı ama, yerli üretim Renault. Cep telefonumuz Ericsson. Çekmecenin bir köşesine 100 € koymuştum, darda kaldığımda lazım olur diye. Mutfakta

corn flaks var, çocuklar bazen kahvaltıda yiyorlar. Anamur muzı meyve tabağında armut ile elmanın yanında, ezilmişliğin ve yılların yorgunluğunu sırtında taşır gibi uzanmış.

"Yerli Malı Haftaları"nın gözde meyveleriydi mandalina, portakal, elma. Kuruyemişleri de fındık, fıstık, incir, bazen de kuru üzüm. Ben çoğu zaman ceviz içi ile patlamış mısır ve dut kurusu getirirdim okula. Ceviz ve dut kurusu bahçemizdeki ağaçlardan, mısır da tarlamızdan. Hala çok severim ceviz içi, dut kurusu, patlamış mısır. Öğretmenimiz karıştırırdı getirdiklerimizi uygun şekilde, sıra sayısına göre eşit şekilde paylaşırıp, bir anne edası ile dağıtırdı bizlere. Şimdi daha iyi anlıyorum Yerli Malı Haftaları'nın anlamını; Üretmek, paylaşmak, kendi ülkemizde üretileni kullanmak.

Gümrüklerimiz artık ithal mallarına sonuna kadar açık. Ne mutlu bize bugün uzun yıllardan bu yana özlemini duyduğumuz ithal elmayı artık pazarlarda ve marketlerde bulabiliyor ve Avrupalının her yediğini biz de yiyor, her giydiğini biz de giyebiliyoruz. Avrupa'da ne varsa bizde de var, İngiltere'nin deli danalı eti, Fransa'nın sahillerinde gezen Rus güzelleri bile.

Köydeki tavuklar da rahat, yumurtlamıyorlar artık. Çiftliklerde yemi yiyip günde iki kez yumurtlayan tavuklar var onlar için. Ancak tavuklar eski yıllarda olduğu gibi gururlu ve mağrur değiller, şimdi horozlarla nostalji yaşıyorlar.

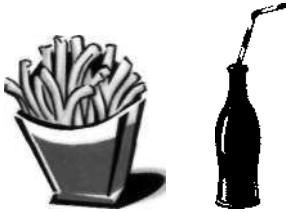
Anamur'da muz üreten kardeşimiz bizim için çalışıp yorulmasın, ithal muz hem ucuz, hem bol. Cüzdanımızda Türk Lirasının yanında mutlaka yeşil \$ ya da € var. Bastırırız parayı alırız muzı.

Nazilli basması gençler için fazla bir anlam ifade etmez ama, bugün özelleştirme adına kapısına kilit vurulan Sümerbank'ın Nazilli Basma Fabrikasının ürettikleri bir zamanlar kalitesi ile MARKA olmuştu, Waikiki, Benetton gibi. Sümerbank ayakkabısı da.

Dil ve kültür kirlenmesi. Globalleşme dilimize, kültürümüze çok şey kazandırdı, zenginleşti dilimiz light, high, start, movie, star, partner gibi daha many many sözcüklerle. Eskiden iki gönül bir olunca samanlık seyran olurdu, şimdi her yer seyran oldu.

Öğrencilik yıllarımızda özgün müzik, halk müziği, sanat müziği dinlerdik. Artık gençlerimiz rock'n roll, heavy metal dinliyorlar. Gençlik yıllarında filtresiz Bafra sigarası içerdim, dumanı bir başka çıkardı tütünün. O dönemlerde filtreli sigara bulmak da zordu zaten. Bazen de bursumuzu aldığımız gün karaborsadan bir paket filtreli Maltepe alırdık, ciğerlerimiz temizlensin diye. Şimdi öyle mi, Amerika'daki kardeşimiz ne içerse onu biz de içebiliyoruz. Kalkınmışlığın, gelişmişliğin güzel göstergeleri bunlar!

Ankara Kızılay'da dolaşırsanız kendinizi Avrupa ya da Amerika'da bir ülkede hissedersiniz. Mc Donald's, Kitchen ya da Pizza Hut, Flowers'ci çiçek satıyor Kızılay'da. Flower İngilizce çiçek demek.

Karabük Demir Çelik Fabrikalarının üretime geçtiği 1939 yıllarını düşünürüm, çocukluğumuzda Divrik derdik. Bilmezdim ki mesleğimin 15 yılını orada geçireceğimi. Divriği'den demir cevheri gelmiş, Zonguldak'tan kömür. Ülkemiz işçisinin alın teri, Karabük'te çeliğe dönüşmüş. Sonrası, çimento fabrikaları, şeker fabrikaları. İskenderun, Seydişehir, Bandırma tesislerimiz, kendi ülkemizde ürettiğimiz hammaddemizi işlemek, kendi kendimize yetecek hale gelmek için.

Ülkemizde demir-çelik sektörünün temeli 1938 yılında atılmış. Daha sonraki yıllarda Ereğli ve İskenderun Demir-Çelik Fabrikaları kurulmuş. Uzun yıllar kullandığı kömürü, demir cevherini yerli kaynaklarımızdan karşılamışlar. Şimdi 250-300 milyon \$ ödeniyor demir cevheri, kok kömürü ithali için.

Son yıllarda ülkemize yaklaşık 5 milyon \$ ödeyerek krom ithal edilmekte. Krom sektöründe ancak Elazığ ve Antalya'daki ferrokrom tesislerinin dışında bir yatırım yapılmamış. Bunun da en önemli nedeni olarak elektrik fiyatlarının yüksek olması gösterilmekte. Doğru da elektrik fiyatları neden yüksek? Doğalgaz, temiz, ucuz, çevre dostu, ideal bir enerji kaynağı! Paslanmaz çelik üreten tesise gerek yok ülkemizde. Bu ihtiyacımızı, nükleer güce sahip geri kalmış Hindistan'dan ithalat ile karşılıyoruz.

65 milyon ton kömür üretiyoruz . Ayrıca 500 milyon \$ ödenerek 10 milyon ton kömür ithal edilmekte. Yerli kömür kullanımını çoğu yerde yasak. Kömür ithalatı artık şehirlerin hava kirliliği sorununa çözüm olmaktan öte, gelir sağlayan ekonomik bir faaliyete dönüşmüş. Asıl işin acı olan yanı televizyonlarımızda "kaçak kömür operasyonu" adı altında yapılan yayınlar. Kaçak kömür denilen şey, ülkemiz işçisinin alın teri ile üretilmiş, yıllardan bu yana ülkemiz insanının ürettiği kışın ısınmak için kullandığı kendi öz kaynağımız.

GAP Projesi, Doğu Anadolu'ya can verecek. Mazıdağ'nda fosfat tesisleri bu proje için gerekli gübre üretiminde kullanılacak hammaddeyi sağlamak için kurulmuş. 1990'lı yıllarda 3-4 sene çalıştırılıp kapısına kilit asılmış. Şimdilerde fosfat kayası ithaline 30-40 milyon \$ ödüyoruz yılda. İthal malı ucuz diyoruz, bir taraftan da katma değerden bahsediyoruz. Bu hesaplamaların bir orta yolu olsa gerek.

Seramik sektöründe Avrupa pazarlarında söz sahibiyiz. Biz asil bir milletiz, Çin Porseleninden başka tabakta yemek yemeyiz. Kahvemizi Çin Porseleni fincandan içeriz, kristal Paşabahçe bardağından çay içmek bize yakışmaz, bizi bozar!

Masanın diğer tarafından da bakalım, tüketici tarafından. "Oxford var da gitmedik mi?", "kaliteli ve kesemize uygun yerli malı vardı da almadık mı?"

Temel felsefe: rekabet edebilir şartlarda, kaliteli üretim. Ancak ülkemizde üretici bu felsefeye uygun hareket etmedi, Devlet de kendine düşen görevi yapmadı.

Devlet ne yapmadı? Köylümüz örgütsüz, hayvancılığı tarımı babadan kalma usullerle sürdürüyor. Onların örgütlenmesi için gerekli eğitimi vermedi devlet. Ürün çeşitliliği, ilaçlama, toprak verimliliği, modern tarım ve hayvancılık nedir bilmiyor köylümüz. Teknoloji eksik ülkemizde, onların yönlendirmeye, eğitime ihtiyacı vardı. Devlet bunları yapmadı, yapmadan açtı sınırlarımızı sonuna kadar. Köylümüz, bir kalemde yok oldu.

Devlet sanayicimize ucuz enerji vermedi. Çünkü kendi kaynağımız dururken ülkeyi doğal gaza bağımlı hale getirdi. Devlet ülkedeki sermaye birikiminin yatırıma dönüştürülmemesine seyirci kaldı. Hatta yargının mahkum ettiği hortumculan sokaklara bıraktı. Devlet Yasa üretti, ülkenin yatırım yapılamaz hale gelmesine göz yumdu.

Devlet kendine düşen denetleme görevini yeteri kadar yerine getirmede. Politikacılar televizyonlara çıkıp "bize yıllardır teneke sattılar" diye sitem ettiler araba üretici firmalara.

1978'li yıllan hatırlarım, bor, demir ve kömürün devlet eli ile işletilmesine karar verilmişti. Bugün ülke karanlıkta kalmadıysa kömürde havza madenciliği ve 1985 yılma kadar enerjiye yönelik yapılmış yatırımlardan. O yıllarda rekabet yüzünden çok ucuza satılmış bor tuzları, şimdi feldspatın 10\$ karşılığında satılması gibi. 30-40 milyon \$'a razı olmuşuz 150 milyon \$ yerine. 10\$ dan ihraç edilen feldspat iç piyasaya hangi bedelle satılıyor? Bizim seramik sektörü Çin seramiği ile reka-

bet edebilecek mi acaba? 1978'li yıllarda olsak belki de feldspat da devletçe işletilecek madenler listesine alınırda herhalde bor gibi. 200 milyon \$ kazanıyoruz bor ihracatından yılda. Yeterli mi? Tabi ki hayır. Neden ülkemizdeki özel sektör, hammadde garantisi alıp bor uç ürünlerine yönelik yatırım yapmadı, yapmıyor, tüvenan bor'da gözü? Neden seramik sektörü bizi Çin Malı porselene muhtaç ediyor?

İthal edilen kömüre fon getirildi, kaynak sağlansın, yıkama tesisleri yapılsın, yerli üreticimiz rekabet edilsin diye. Getirilen fon bedeli fakir fukaraya yansıdı.

Artık bir şeyler değişmeli bu ülkede, hem tüketici hem de üretici cepesinde. "Yerli Malı Yurdun Malı Herkes Ondan Kullanmalı" sloganı bugün daha bir başka anlam taşımakta. Artık kaliteli, rekabet edebilir bedellerle yerli malı üretip kullanmamız için bir şeyler yapmanın zamanı geldi mi dersiniz?

Hadi bu kadar başınızı ağrıttıktan sonra sizi ke-senizden Erzincan'ın tulum peyniri, cacık, çoban salatası bir de Kardeniz'in balığı ile hazırlanmış masaya Tekirdağ Rakısı içmeye davet ediyorum.

Yoksa şampanya ya da sodalı whisky ile peanut mı tercih edersiniz? Bizde onlardan da var. •

"NOT: Hesabınızı "Credit Card", \$ ya da € ile ödeyebilirsiniz."

ATAMALAR

Meslektaşlarımız;

- Dr. Selahaddin ÇİMEN, ETKB Müsteşar Yardımcılığına,
  - Rifat DAĞDELEN, TTK Genel Müdür Yardımcılığına,
  - Faruk TEKKANAT, Maden İşleri Genel Müdür Yardımcılığına atanmışlardır.
- Görevlerinde başarılar dileriz.